

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 298. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm8261.pdf (tilgået 15. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Krøniken, som var nær ved aldeles at vordre en Børneleg, da den betragtedes som et Virvar af Tildragelser, frembragte af Tilfælde og menneskelige Lidenskaber, er ogsaa ved Naturfilosofien kommet et godt Skridt nærmere til sin Bestemmelse, at aabenbare paa eengang Menneskets Vildfarelse og Forsynets vise, kærlige Styrelse. Ei seer Naturfilosofen Saadant, det Hele er ham kun et nødvendigt Spil af de gærende Kræfter, men da Menneskets Afhængighed og en tvingende Magt er det Eneste der aabenbar viser sig i Tiden, som i den Enkeltes Liv, medens Friheden bygger skjult men vis i Hjertets Inderste, maatte han alligevel se ret i de fleste Dele, hvor Talen var om Begivenhedernes Hovedaarsager og indvortes Sammenhæng. Kun de Hovmodigste af denne Skole, som digtede istedenfor at granske, maatte i det Enkelte blive til Latter, og i deres Vurdering af Mænd og Tider, især af de første, maatte de Alle tit fare vild, fordi Kraft kan være forenet med et Djævlesind, og Kraft er deres Gud, dens Yttring Moralitet. Hvilken Skikkelse Krøniken under saadanne Mænds Haand, som tillige havde historisk Kundskab, maatte faae, seer Man i Voltmanns Reformationshistorie og maaske allerbedst i Friederich Schlegels Forelæsninger over den nyere Historie, hvor Naturfilosofiens gode og slette Sider komme tilsyn. Denne Visdom havde enstund sit Tempel i Heidelberg, men har nu fløttet det til Berlin, hvor en ny Høiskole er stiftet,*1809. og den synes snart at ville faae Herredømmet i Tydskland, som da ei heller er underligt; thi enhver tænksom Ukristen som vil være enig med sig selv, maa blive Pantheist, og Naturfilosofien er Pantheismens nødvendige Skikkelse i vore Dage. Den læmper sig efter alle Menneskets Tilbøieligheder og maa derfor blive almindelig mellem de Boglærde i hele Europa, hvis Kristendommen ei uddriver den som en ureen Aand. Venteligt er dette ikke i Tydskland, thi faa ere de Mænd som med Fynd tale redelig Religjonens Sag; en Reinhard og Stolberg staa som Mindesmærker om det henrundne Tidsrum, ei som Forløbere for et nyt. Det er som om Guds Øie endnu med synderlig Kærlighed hvilede paa Reformationens Vugge, 300hvor Luthers Been end hvile, thi under det hele Bulder har Reinhard *født 1753. som en Kerubim vogtet hans Grav, og glædet hans Skygge med kristelig Tale. Den selvkløge Skare har ei kunnet noksom undres over, at en, i andre Dele, saa oplyst Mand ei vilde skamme sig ved Menneskens Søn, men spille sin Lærdom og Veltalenhed paa Hans Forgudelse, istedenfor at bruge dem til sin egen, og, efter lang Grublen, udfandt de at det maatte være Hykleri, hvorved den forunderlige Mand vilde vinde sin Tidsalders Spot. Saa glædeligt det imidlertid er, at see den Gæve, som ved redelig Grublen og andægtig Bøn overvandt de svare Tvivl han delte med sin Tid, og ihvorvel Ligheden mellem hans og Tidens Tankegang udenfor de egenlige Troesartikle netop har vakt den store Forundring, er denne Lighed dog sørgelig, fordi den beviser at hans Tydelighed i det Enkelte ei er blevet Klarhed i det Hele og de Vantro kan med Føie bebreide ham, at han ei er enig med sig selv. Saa er det med de fleste Kristne nuomtide, Hjertets Trang og Længsel har drevet dem til Kristus, men Forstanden er i Tidens Vold, det seer Man, naar de dømme om Livets Sysler, om videnskabelige og sædelige Ting; deres hele Tankegang er ei blevet kristelig, men det maa den være hos de Mænd, som med Held skal stræbe at omstemme Tidens Tone. Stolberg er det tildels ligedan med, men hvad end er værre, han er overgangen til den katolske Kirke. Det tykkes ubegribeligt hvad 301en Mand vilde der, i hvis mageløse Udsigt over de hellige Skrifter, et saa reent Sindelag, en saa levende Tro og inderlig Kærlighed speiler sig; thi hvor lunken end Luthers Menighed er vorden, behøver en Kristen dog ei at afsondre sig, den rette Andagt trænger ei til konstig Purring, den rette Gudsfrygt ei til Munkesellen, Fastedage eller Kirkens Aflad, og usømmeligt er det at bære Menneskebuds tunge Aag tilligemed Kristi, som om dette ei var gavnligt nok til Salighed. Udentvivl er den Gæve blevet forsagt i den tunge Strid mellem Sandhed og Vildfarelse og har givet sig under Kirkens Myndighed for at vinde Ro. Adskillige ere Naadegaverne og Ingen dømme en Broders Tanker, vist maa det synes, at Stolberg som Protestant vilde udrettet langt Mere til Guds Kirkes Bedste, og dog vilde Man i denne Dom udentvivl tage Feil.